

ТЕМА 11

РИНОК ТОВАРІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Мета: засвоєння знань про специфіку функціонування ринку товарів легкої промисловості; аналіз сучасних тенденцій і структурних змін у товарообігу текстильних товарів, швейної, трикотажної продукції та взуття; ознайомлення з географією світових експортно-імпортних потоків цих товарів.

Основні поняття: ринок товарів легкої промисловості, спеціалізація країн, товарна структура текстильних товарів, структурні зміни на ринку, попит і пропозиція на ринку, кон'юнктура ринку, життєвий цикл товарів, товарні знаки, географія світової торгівлі, монополізація ринку.

План

1 Спеціалізація країн щодо виробництва тканин, швейних і трикотажних товарів.

2 Товарна структура текстильних товарів, структурні зміни і сучасні тенденції розвитку ринку цих товарів.

3 Аналіз факторів розвитку ринку тканин, швейних і трикотажних виробів.

4 Проблеми та місце України у світовій торгівлі тканинами, швейними і трикотажними товарами, взуттям, товарами для спорту.

1 Спеціалізація країн щодо виробництва тканин, швейних і трикотажних товарів

Виробництво текстильної продукції є однією з найдавніших і найбільш глобалізованих галузей. Спеціалізація країн у цьому секторі визначається наявністю сировинної бази, рівнем технологічного розвитку, вартістю робочої сили та історичними традиціями.

Фактори, що визначають спеціалізацію текстильних товарів.

Одним із ключових факторів є наявність сировини. Країни, які мають доступ до природних ресурсів, таких як бавовна чи льон, отримують перевагу у виробництві натуральних тканин. Наприклад, Індія, Єгипет і Бразилія використовують свої великі сировинні бази для розвитку текстильного виробництва.

Другим важливим фактором виступає рівень індустріалізації. Розвинені країни Європи спеціалізуються на преміальному текстилі, адже мають сучасне обладнання та технології. Натомість Азія орієнтується на масове виробництво завдяки індустріалізації з меншою вартістю продукції.

Вартість робочої сили також суттєво впливає на спеціалізацію. У таких країнах, як Бангладеш, В'єтнам та Камбоджа, низька заробітна плата робить виробництво економічно вигідним, що приваблює інвесторів і великі світові бренди.

Таблиця 11.1 – Основні регіони спеціалізації текстильних товарів

Регіон	Країна	Спеціалізація
Азія	Китай	- лідер у виробництві тканин і готових виробів; - найбільший експортер текстилю; - масове виробництво дешевої та якісної продукції.
	Індія	- виробництво бавовняних тканин, шовку, вовни; - трикотаж і в'язані вироби.
	Бангладеш, В'єтнам, Камбоджа	швейне виробництво для світових брендів; масовий одяг (футболки, джинси, спортивний одяг).
Європа	Італія	- високоякісні вовняні, шовкові та льняні тканини; - модне швейне виробництво та дизайн.
	Німеччина	- технічний текстиль для промисловості: будівництво, автомобілі, медицина.
	Туреччина	- середньоцінові бавовняні тканини, трикотаж; - швидке виконання замовлень.
Латинська Америка	Бразилія	- виробництво бавовняних тканин і екологічного текстилю.
	Мексика	- постачання одягу для США через близькість до ринку.
Африка	Ефіопія, Мадагаскар	- розвиток текстильного виробництва для залучення інвестицій.
	Єгипет	- якісна бавовняна тканина (єгипетський бавовна).
СНД та Україна	Україна	- швейне виробництво для європейських брендів («витіснений пошив»).
	Білорусь	- виробництво льняних тканин.

Важливими є і історичні традиції. У Європі, зокрема в Італії та Франції, багатовіковий досвід дозволяє продовжувати виробляти високоякісний текстиль. Ці країни є лідерами в дизайнерському одязі та матеріалах преміального сегмента.

Таблиця 11.2 – Основні країни-спеціалісти у виробництві текстилю та швейної продукції

Країна	Продукція	Особливості
Китай	Масовий текстиль, синтетичні тканини	Найбільший експортер, інновації в синтетиці
Індія	Бавовна, шовк, натуральні тканини	Традиційний текстиль, дешево та якісно
Бангладеш	Масовий одяг	Експортна орієнтація, низькі витрати
Італія	Преміальні вовняні, шовкові тканини	Лідер модної індустрії
Німеччина	Технічний текстиль	Високі технології у виробництві
Туреччина	Бавовняні тканини, трикотаж	Швидке виготовлення під замовлення
Єгипет	Єгипетський бавовна	Висока якість натуральної продукції
Україна	Швейна продукція	Співпраця з європейськими брендами

Торговельні угоди відіграють вагомую роль. Наприклад, близькість Мексики до ринку США та сприятливі митні режими сприяють тому, що ця країна стала основним постачальником текстильних виробів до Сполучених Штатів.

Спеціалізація країн у текстильному виробництві відображає їхні конкурентні переваги – сировину, технологічний рівень, вартість праці. Азія зберігає лідерство в обсягах виробництва, тоді як Європа та США зосереджені на преміум-продукції. Україна активно інтегрується у швейний сектор завдяки доступності робочої сили та близькості до європейських ринків.

2 Товарна структура текстильних товарів, структурні зміни і сучасні тенденції розвитку ринку цих товарів

Текстильна промисловість є одним із найважливіших секторів світової економіки, продукція якого задовольняє як базові потреби, так і попит на високотехнологічні, екологічні й інноваційні товари. Ринок текстильних товарів відзначається багатогранною товарною структурою, постійними структурними змінами й адаптацією до нових глобальних тенденцій.

Таблиця 11.3 – Товарна структура текстильних товарів

Категорія	Підкатегорія	Використання
Натуральні тканини	бавовна	найбільш використовуваний натуральний матеріал (футболки, постільна білизна)
	льон	використовується для виготовлення зимового одягу, килимів
Синтетичні тканини	поліестер	широко використовується для спортивного, верхнього одягу
	нейлон	популярний у виробництві функціонального одягу та білизни
	акрил	імітує вовну, використовується для светрів, пледів
Змішані тканини	комбінації натуральних і синтетичних волокон	для підвищення функціональності (наприклад, еластан із бавовною)
Функціональний текстиль	водонепроникні тканини	застосування для одягу й аксесуарів
	тканини з антибактеріальними властивостями	медичний і функціональний текстиль
	тканини з терморегуляцією	спортивний та зовнішній одяг
Домашній текстиль	постільна білизна, рушники, штори	домашній текстиль для затишку
	килими	для декору й утеплення підлоги
Технічний текстиль	медичний текстиль	одяг, бинти
	автомобільний текстиль	матеріали для внутрішнього оздоблення автомобілів
	будівельний текстиль	геотекстиль

Структурні зміни на ринку текстильних товарів.

Перехід текстильної галузі до «зелених» технологій стає все більш вираженим. Зростає сегмент екологічного текстилю, включаючи органічну бавовну та перероблений поліестер. Одночасно з цим відзначається зменшення використання хімічних барвників і розвиток природного фарбування.

Глобалізація виробничих процесів також значно впливає на ринок. Основні текстильні потужності розташовані в Азії (Китай, Індія, Бангладеш), тоді як дизайн і продажі текстильних товарів переважно зосереджені в країнах Європи та США.

У галузь активно впроваджуються технічні інновації. Виробники розробляють тканини із захисними функціями. Крім того, використовується штучний інтелект для проєктування текстилю, а виробничі процеси поступово автоматизуються. Спостерігаються зміни в сировинній базі: використання натуральних волокон скорочується через обмеження площ для їх вирощування, тоді як синтетичні волокна набувають популярності завдяки довговічності та універсальності.

Попит на персоналізований текстиль також зростає, розвиваються сервіси, що пропонують виготовлення одягу та домашнього текстилю за індивідуальними замовленнями.

Сучасні тенденції розвитку ринку текстильних товарів.

Серед основних трендів ринку виділяється екологічність і стійкість. Органічні тканини, особливо бавовна, активно розвиваються, а текстиль із вторинно перероблених матеріалів стає популярнішим.

«Швидка мода» залишається затребуваною через доступність і швидкість виробництва, однак паралельно зростає інтерес до концепції «повільної моди», яка акцентує на якості та екологічності виробів.

Розширюється використання технічного текстилю, особливо для медичних масок, захисного одягу та спеціалізованого спортивного обладнання.

Діджиталізація змінює правила гри на ринку. Онлайн-магазини стали основним каналом продажів, а технології AR/VR дозволяють покупцям здійснювати 3D-примірки та обирати товари дистанційно.

На міжнародному рівні зростають вимоги до екологічності текстилю. В ЄС та США встановлюються суворі норми щодо імпорту тканин із хімічними домішками, а національні уряди впроваджують програми субсидій для підтримки локального виробництва.

Таблиця 11.4 – Основні тренди на ринку текстильних товарів

Тренд	Особливості	Вплив
Екологічність	розвиток «зелених» тканин і вторинної переробки	підвищує собівартість, стимулює інновації
Технічний текстиль	тканини для медицини, будівництва	розширення сегмента high-tech товарів
Швидка мода	дешеве масове виробництво	знижує тривалість життєвого циклу товару
Популярність локальних брендів	локалізація виробництва для скорочення ланцюгів постачання	збільшує конкурентоспроможність місцевих ринків
Онлайн-продажі	текстильні товари доступні через електронну комерцію	швидкість обслуговування, розширення ринків

Структура текстильних товарів активно змінюється під впливом екологічних стандартів, технологічного розвитку та глобалізації виробництва. Тенденції сучасного ринку спрямовані на екологічність, інновації та персоналізацію, що робить текстильну продукцію більш адаптованою до потреб споживачів.

3 Аналіз факторів розвитку ринку тканин, швейних і трикотажних виробів

Ринок тканин, швейних і трикотажних виробів є одним із провідних напрямів текстильної промисловості, що забезпечує як внутрішній попит, так і значний експортний потенціал. Його розвиток залежить від багатьох взаємозалежних факторів, які визначають ефективність роботи галузі та її конкурентоспроможність.

Таблиця 11.5 – Фактори розвитку ринку тканин, швейних і трикотажних виробів

Фактор	Опис впливу
Економічні фактори	Впливають на рівень доходів, собівартість продукції та інвестиції в модернізацію виробництва
Соціальні фактори	Змінюються модні тенденції, збільшується попит на функціональний та зручний одяг, а також на матеріали високої якості.
Технологічні фактори	Впровадження новітніх технологій автоматизації, цифровізації та створення функціональних тканин із новими властивостями (терморегуляція, водо- і грязьовідштовхування).
Сировинні фактори	Доступність і вартість сировини (бавовна, шерсть, синтетичні волокна) визначають собівартість тканин і трикотажних виробів.
Екологічні фактори	Перехід до екологічно чистих і сталих технологій виробництва, попит на органічні та біорозкладні тканини, впровадження переробки відходів.
Геополітичні та регуляторні фактори	Міжнародна торгівля, митні тарифи, експортно-імпортні обмеження, сертифікація продукції.

Таблиці 11.5 та 11.6 відображають важливі фактори та тенденції, які визначають розвиток ринку тканин, швейних і трикотажних виробів, а також відображають основні вектори розвитку галузі.

Таблиця 11.6 – Основні тенденції розвитку ринку тканин, швейних і трикотажних виробів

Тенденція	Опис
Функціональні тканини	Високий попит на матеріали для спортивного одягу, медичних виробів, технічного оснащення та меблів
Екологічні матеріали	Популяризація органічних тканин, таких як органічна бавовна, льон, біорозкладні матеріали, та матеріали з перероблених волокон.
Цифровий друк на тканинах	Збільшення популярності цифрового друку на тканинах, що дозволяє створювати унікальні, персоналізований дизайн.
Швидка мода (Fast Fashion)	Розвиток швидкої моди, що дозволяє за короткий час випускати великий обсяг виробів, відповідних до актуальних трендів.

Економічні та технологічні фактори залишаються основними рушійними силами розвитку ринку тканин, швейних і трикотажних виробів. Введення нових виробничих технологій, зокрема цифрового друку та автоматизації виробничих процесів, дозволяє знизити собівартість продукції та покращити її якість.

Зміни у споживчих перевагах, такі як зростання попиту на функціональні та зручні тканини, а також екологічно чисті матеріали, зумовлені соціальними тенденціями, суттєво впливають на розвиток ринку.

Тенденція до використання органічних та перероблених матеріалів відповідає зростаючому інтересу до екологічної сталості, що дає нові можливості для текстильної галузі. Водночас зростання популярності швидкої моди змінює виробничі підходи і адаптує ринок до нових умов, орієнтуючись на швидкість і дешевизну виробництва.

Геополітичні фактори також мають значний вплив на цей ринок, адже митні тарифи, квоти та політичні обмеження можуть або стимулювати, або обмежувати доступ до міжнародних ринків.

Таким чином, ринок тканин, швейних і трикотажних виробів перебуває під впливом як глобальних економічних і соціальних змін, так і швидкого

розвитку технологій. Всі ці фактори визначають подальші перспективи розвитку даної галузі, зокрема сприяють значному покращенню якості продукції, зменшенню її вартості та збільшенню різноманіття матеріалів для споживачів.

4 Проблеми та місце України у світовій торгівлі тканинами, швейними і трикотажними товарами, взуттям, товарами для спорту

Україна має значний потенціал у виробництві текстильних, швейних і трикотажних товарів, а також взуття та спортивних товарів, проте для того, щоб стати конкурентоспроможною на світовому ринку, країна стикається з рядом серйозних проблем.

Основною проблемою є недостатній рівень інвестицій у виробничі потужності та технології. Більшість підприємств, що займаються текстильним, швейним і трикотажним виробництвом, все ще використовують застаріле обладнання, що знижує ефективність і якість продукції. Враховуючи високий рівень конкуренції, особливо з боку країн, які виробляють дешевшу продукцію (Китай, Індія, В'єтнам), Україна повинна шукати шляхи для модернізації і підвищення конкурентоспроможності.

Ще однією проблемою є невідповідність частини української продукції міжнародним стандартам якості та екологічних вимог. Для просування на західні ринки, зокрема ЄС і США, українським виробникам потрібно пройти сертифікацію за міжнародними стандартами, що є необхідним для розширення експорту.

Інфраструктура і логістика – ще один ключовий фактор. Низький рівень розвитку транспортної інфраструктури та проблеми з доставкою сировини і готової продукції роблять процес виходу на зовнішні ринки складним і затратним. Системні проблеми на внутрішньому ринку створюють бар'єри для створення ефективного ланцюга поставок, що ускладнює конкуренцію з іншими державами.

Також важливим фактором є військовий конфлікт, який значно впливає на виробничі потужності країни. Знищення або пошкодження інфраструктури на сході країни веде до скорочення обсягів виробництва і зменшення обсягів експортних поставок. Це ускладнює здобуття стабільних експортних ринків для українських товарів.

Незважаючи на ці проблеми, Україна займає певне місце на світовому ринку тканин, швейних виробів, трикотажних товарів, взуття та товарів для спорту. Українські виробники успішно продають свою продукцію на ринках СНД, Польщі, Чехії та інших пострадянських країнах. Однак, через високий рівень конкуренції з боку країн з дешевшими виробами, Україна зіштовхується з труднощами при завоюванні західних ринків. Виробники зі сходу або дешеві аутсорсингові підприємства мають більш низькі витрати, що робить їх продукцію значно дешевшою.

Тим не менш, є певні перспективи для розвитку українського експорту. Для того, щоб підвищити конкурентоспроможність, українські виробники

повинні зосередитися на модернізації виробничих потужностей та підвищенні ефективності виробничих процесів. Необхідно інвестувати у нові технології, автоматизацію та модернізацію виробничих ліній, що дозволить значно поліпшити якість продукції та зробити її конкурентною на світовому ринку.

Підвищення якості і сертифікація продукції також є важливими аспектами. Для виходу на ринки Європи і США українські компанії повинні сертифікувати свої вироби за міжнародними стандартами. Це надасть можливість розширити ринки збуту та залучити нових покупців.

Іншим шляхом до покращення позицій на ринку є спеціалізація на нішевих товарах. Наприклад, у виробництві спортивного одягу, взуття або тканин для екологічних або технічних потреб. Україна могла б скористатися трендом на екологічну продукцію та пропонувати власні унікальні вироби, які задовольняють підвищений попит на якісні та безпечні для навколишнього середовища товари.

Загалом, покращення транспортної інфраструктури і зниження витрат на доставку сировини та готових виробів дозволили б Україні отримати значні переваги на зовнішніх ринках. Інвестиції в модернізацію та розвиток логістики відкривають нові можливості для українських експортерів і здатні підвищити конкурентоспроможність в глобальній торгівлі текстильними та швейними виробами.

Таким чином, хоча Україна має потенціал для виходу на світові ринки тканин, швейних виробів, взуття і товарів для спорту, для цього необхідно вирішити низку проблем: від технологічного оновлення та сертифікації до розвитку логістики та відновлення економічної стабільності.